

Salâh Bîrsel

Kurutulmuş Felsefe Bahçesi

Deneme

İÇİNDEKİLER

İstanbul'dan Roma'ya Ayakla Yolculuk	7
Yitik Kuşak	19
Aynalar	35
Ziya Osman Fotoğrafçıda.....	49
Okumak Okumaya Karşı	57
Kurutulmuş Felsefe Bahçesi.....	67
Fırıldak Şarkısı	79
İbsen Neden Denemeci Değildir?.....	85
Saman Çöpleri.....	89
Üzünçlü Boğalar.....	93
Beyaz Balina Beyazı.....	101

Kurutulmuş Felsefe Bahçesi

Charles Chaplin'in annesi, parasızlıktan davulu yarılrsa da cumartesi oldu mu bir penilik şebboy almadan eve gelmezmiş.

Çiçek sevgisi birçok insanların, birçok ulusların kanına karışmıştır. Japonlar çiçeğe gösterdikleri saygı oranında ruhlarının yüceliğine inanırlar. Onlara göre, doğanın özüne yakın olmak, insana da yakın olmaktır. Onlar yolları üzerinde rastladıkları çiçeklere de hiç dokunmazlar. Çocuklar bile, ormanda oyun yapmaya gittikleri vakit dalları yolduktan, bitkileri sökmekten kaçınırlar. Japon yazıtlarından birinde şöyle bir uyarı vardır.

— Bu ağaçtan tek bir dal koparanın parmağı kesilecektir.

Diyeceğim, Japonlar çiçekleri kendi çevrelerinden ayırmak istemezler. Onları saksılarda, evlerin içine kapatılmış ya da limonluklarda yapma sıcaklıklarla bunaltılmış görmek kendilerini üzer.

Bir imparatoriçe korka korka dokunduğu bir çiçeğe şöyle demiştir:

— Seni koparırsam, elim seni kirletir!

Çiçekçiler de çiçekleri rasgele koparmazlar. Her dalı, her sapı özenle seçerler. *Çayname* yazarı Okakura Kakuzo gereğinden çok çiçek koparan çiçekçilerin yüzlerinin kızardığını yazar.

Çiçek sevgisinde Çinliler de Japonlardan geri kalmaz. Onlar da doğaya bir sağlıkevi gözüyle bakar. Doğanın hiçbir hastalığı iyileştirmese de kendini beğenmişlere iyi geldiğine inanırlar. Yazarlar ise anılarında, mektuplarında en çok doğa güzelliklerinden açarlar. Onlara bakılırsa, bir doğa parçasını dile getirme-

yen yazı, bayatı gitmiş, hayatı kalmış bir nesneden başka bir şey değildir.

Çiçek Türk yaşamının da içine sokulmuştur. Hele İstanbul, iyisinden çiçek ve ağaç vurgunudur. XVII. yüzyılın ilk yıllarında İstanbul'a gelen Polonyalı Simeon, İstanbul'daki her bahçenin bir selvilik olduğunu söyler. Fransız gezginlerinden Jean Thévenot da ondan 60 yıl sonra bütün Boğaz'ın bahçelerle dolu olduğunu görecektir. Bayram yerlerinde kurulan salıncaklar bile çiçek ve ağaç dallarıyla süslüdür.

I. Abdülhamit çağında -1786 yılında- İstanbul'un altını üstüne getiren Lady Graven ise Kağıthane'de karşılaştığı dev boylu çınarlar karşısında şaşırıp kalır. Lady Graven, Kaptan Paşanın Rumeli'deki bahçesinin büyüklüğü ile de çarpılmıştır. Konukların bahçeyi gezmekle bitiremediklerini söyler.

O çağlarda İstanbul'un dört bir bucağında padişahlara özgü bahçeler de pek çoktur. Topkapı Sarayı'ndaki *Has Bahçe*'yi saymayacak olursak, Haliç'te *Tersane Bahçesi*, *Karaağaç Bahçesi* vardır. Hasköy'e yakın olan *Tersane Bahçesi*'ne Fatih Sultan Mehmet çağında, satranç düzeni, on iki bin selvi dikilmiştir. Evliya Çelebi'nin demesine göre kokuları insanın dimağını kokulandırır.

Sütlüce'deki *Karaağaç Bahçesi* ise IV. Mehmet çağında hümayun bahçesi olabilmiştir. Daha önceki yıllarda Defterdarzade İbrahim Paşanın malı olan bu bahçeye IV. Murat gelir, burada bir yandan kafayı çekerken, bir yandan da kayıklarla Kağıthane'ye binlerce akanları seyreder.

IV. Mehmet çağında yaptırılan bir bahçe de *Çamlıca Bahçesi*'dir. *Dolmabahçe*'yi ise Genç Osman yaptırmıştır. Nedir, burayı I. Ahmet'in doldurduğunu söyleyenler de vardır. Kanuni'nin el verdiği bahçelerin sayısı ise hesaba sığmaz. *Halkalı Bahçesi*, *Davutpaşa Bahçesi*, Bakırköy'deki *Siyavuşpaşa Bahçesi*, Harem-Salacak arasındaki *Üsküdar Bahçesi*, Beykoz'daki *Sultaniye Bahçesi*, yine Beykoz'daki *Tokat Bahçesi* onun damgasını taşır. Yalnız, *Sultaniye Bahçesi*'nin II. Bayezit, *Tokat Bahçesi*'nin Fatih Sultan Mehmet çağında düzenlendiği de sanılmaktadır.